

A PÁRTOKTATÁS VEZÉRFONÁLAI

1948. TAVASZI OKTATÁSI IDÉNYRE

2

Marxizmus-leninizmus: a munkásosztály élenjáró elmélete

Ára 30 fillér

S Z I K R A

KIADJA AZ MKP ORSZÁGOS OKTATÁSI OSZTÁLYA

A SZEMINÁRIUM MUNKAMÓDSZERE

A szemináriumi csoport legalább 10 és legfeljebb 25 hallgatóból álljon. Az első nap a szervezési ügyek megbeszélésével (munkarend, bizalmi választás, módszerismertetés stb.) kezdődik. Ezután a szeminárium vezetője megtartja az első tárgyból előadását. Az előadás időtartama kb. félóra és az anyag feldolgozásához adja meg a fő szempontokat. Részlet- vagy mellékkérdésekre ne térjünk ki.

Az előadás után kijelöljük az anyaghoz olvasandó irodalmat, amelyet a hallgatók otthon alaposan tanulmányoznak.

A következő héten szemináriummal kezdünk. A feladott kérdések alapján megvitatjuk az anyagot. Ügyeljünk arra, hogy a vitában mindenki résztvegyen. A szemináriumvezető feladata a vita irányítása úgy, hogy ő maga lehetőleg nem vesz részt a vitában, hanem minden kérdés megtárgyalása után kijavítja a hibákat és összefoglalja az eredményeket.

A szeminárium befejezése után megtartjuk a következő tárgyból az előadást és kijelöljük az irodalmat. A harmadik és következő hetekben a foglalkoztatás időbeosztása azonos.

A szeminárium befejezését kössük össze ünnepélyes záróvizsgával, amelyen a pártszervezet vezetőségi tagjai legyenek jelen.

**Magyar Kommunista Párt
Országos Oktatási Osztálya**

A szemináriumok módszeréről bővebbet lásd: Valachi Gyula: Szemináriumok módszertana. (Szikra kiadás.)

Felelős kiadó: Ujhelyi József.

SZIKRA IRODALMI ES LAPKIADÓ VALLALAT, NYOMDAI RT.

Felelős vezető: Nedeczky László.

Marxizmus—leninizmus: a munkásosztály élenjáró elmélete

A magyar dolgozók most létrejövő nagy egyesült pártjára vár az a történelmi feladat, hogy népünket a boldogulás, a felemelkedés útján a szocializmus megvalósítása felé vezesse. Az egyesült párt azonban csak akkor tudja ezt a feladatát végrehajtani, ha valóban élenjáró elmélet, a marxizmus—leninizmus vezérli. Ez az elmélet teszi lehetővé, hogy a párt megértse az események belső kapcsolatát, hogy előre lássa menetüket s hogy irányítóan nyúlhasson bele az események fejlődésébe. Csak az a párt tud biztonsággal előrehaladni és tudja a munkásosztályt s népét igazán vezetni, amely elsajátította a marxista—leninista elméletet.

MI A MARXIZMUS—LENINIZMUS?

A marxista—leninista párt elméleti fundamentuma, a kommunizmus teoretikus alapja: a dialektikus és történelmi materializmus. A dialektikus materializmus a marxista—leninista párt világnézete. (Erről bővebbet lásd: A Szovjetunió Kommunista (Bolszevik) Pártjának története, IV. fejezet.) Ez a tudományos világnézet az egyes tudományágak elért eredményei alapján egységes, összefüggő képet ad a számunkra a természetről és a társadalomról. Ami már most a társadalmat illeti:

A marxista—leninista elmélet a társadalom fejlődéséről szóló tudomány, a munkásmozgalomról, a proletárforradalomról, a kapitalizmus megdöntéséről, a szocialista—kommunista társadalom felépítéséről szóló tudomány. Mint tudomány nem áll és nem is állhat egyhelyben, hanem fejlődik és tökéletesedik. Új tapasztalatokkal, új ismeretekkel kell gazdagodnia, egyes tételeinek pedig az idők folyamán az új történelmi viszonyoknak megfelelő tételekre kell kicserélődniök. A marxista—leninista elmélet elsajátítása egyáltalában nem azt jelenti, hogy kívülről betanuljuk ennek az elméletnek a formuláit és min-

den betűjéhez ragaszkodunk. Meg kell tanulnunk különbséget tenni az elmélet betűje és lényege között. Marx és Engels mindig hangsúlyozták, hogy „a marxizmus nem dogma, hanem vezérfonal a cselekvéshez”. Lenin pedig kiemelte, hogy „Marx elmélete csak sarokköveit rakta le annak a tudománynak, amelyet a szocialisták kötelesek minden irányban továbbfejleszteni, ha nem akarnak elmaradni az élettől... Ez az elmélet csupán általános vezérfonalat nyújt, amely az egyes esetekben másként nyer alkalmazást Angliára, mint Franciaországra, Franciaországra másképp, mint Németországra, Németországra másképp, mint Oroszországra.“

MARX ÉS ENGELS FELFEDIK A KAPITALIZMUS BENSŐ TÖRVÉNYEIT

Marx és Engels forradalmi működésének kezdete s ezzel a tudományos szocializmus megszületése a XIX. század közepére esik, arra az időre, amikor Európa nyugati részén már megerősödött a nagyipar és vele együtt kifejlődött a nagyipari proletariátus, szóval virágzott a kapitalizmus. Kiváló gondolkodók már Marx és Engels előtt is meglátták, hogy a kapitalizmus, amely új gépcsodákat teremtett és hatalmas lökést adott a technika fejlődésének, ugyanakkor újabb nyomort és szenvedést hozott a dolgozó tömegek számára. De Marx és Engels nem merültek el üres álmodozásba egy jobb világról, hanem nekiláttak, hogy felkutassák azokat a benső törvényeket, amelyek ezt a társadalmat mozgatják. Az volt a véleményük, hogy a társadalmat gyökeresen megváltoztatni csak forradalmi harc útján lehetséges és hogy ez a harc csak abban az esetben lehet eredményes, ha irányítása a társadalom mozgástörvényeinek ismeretére épül.

Marx bebizonyította, hogy a tőkés a munkást kizsákmányolja, s ily módon mind nagyobb gazdagság halmozódik fel a tőkés osztály kezén. Ugyanakkor az egyes tőkések között elkeseredett verseny folyik, a nagyobb tőke felfalja a kisebbet, s így a társadalom egész gazdagsága kevés számú, mind gazdagabb nagytőkés kezében összpontosul. Az egyik oldalon mind szédületesebb vagyonok halmozódnak fel kevesek kezén, a másik oldalon nő a kizsákmányolás, a kizsákmányoltak tömege, a munkanélküliség, a munka mind intenzívebbé, egyhangúbbá, lélekölőbbé válik, egyszóval rosszabbodik a munkásosztály helyzete. Mélyül a szakadék, kiélesedik a harc a tőkésosztály és a munkásosztály között.

A dolgozók helyzetét súlyosbítják a rendszeres időközönként (7—10 évenként) visszatérő túltermelési válságok, ame-

Iyeknek oka a kapitalizmus szerkezetében rejlik. Ugyanakkor, amikor a tőkésék mindjobban növelik a termelést, hogy hasznuk nőjön, — a leszorított bérek, a fokozódó munkanélküliség, a parasztok, kispárosok, kiskereskedők növekvő nyomora miatt nincs, aki megvegye a szaporodó árumennyiséget. A válságok idején ott tornyosul az eladhatatlan áru a raktárakban, a gyárak leállnak, az utcára dobott munkanélküli milliók nem juthatnak hozzá a legszükségesebb létfenntartási cikkekhez sem. A mindinkább súlyosbodó válságok végkép bebizonyítják, hogy a fejlődő nagyipar, a modern termelési technika már összeütközésbe került a társadalom kapitalista formájával. A történelem napirendre tűzi a már amúgyis közös munkával működtetett termelőeszközök (gyárak, bányák, stb.) köztulajdonba vételét. Marx megmutatta, hogy e történelmi feladat elvégzésére a munkásosztály hivatott. A napi harcokban megedződő, megszerveződő és öntudatosodó munkásosztálynak fel kell készülnie arra, hogy szövetségeseivel, a többi dolgozókkal, forradalmi harcban megdöntse a tőkésosztály politikai és gazdasági hatalmát, megdöntse a tőkés társadalmi rendet és megteremtse a kizsákmányolásmentes új társadalmi formát, a szocializmust.

MARX ÉS ENGELS A MUNKÁSMOZGALOMBAN

Marx és Engels azonban nemcsak tudósok voltak, akik a tőkés társadalmat elemezték, hanem az volt a véleményük, hogy nem elég a világot magyarázni, meg is kell változtatni, s ezért a modern szocializmus elméletét össze kell forrasztani a gyakorlati mozgásmozgalommal. Ezért aktív résztvevői, majd hamarosan irányítói lettek koruk munkásmozgalmának. Ők vezették az 1847-ben megalakult Kommunista Szövetséget és az 1864-ben megalakított I. Internacionálét, amelynek az volt a feladata, hogy irányítsa a világ munkásmozgalmát. Támogatták az 1871. évi párisi kommünt és levonták annak tanulságait, továbbfejlesztve ezzel a mozgalom elméletét. Meg nem alkuvó, kíméletlen harcot vívtak a munkásmozgalmon belüli polgári, kispolgári, opportunisták (megalkuvó) irányzatok ellen.

A REFORMISTA IRÁNYZAT A MUNKÁSMOZGALOMBAN

A XIX. század utolsó harmada a kapitalizmus aránylag békés fejlődésének korszaka volt. Az erősödő munkásmozgalomnak sikerült a nyugati tőkés államokban lépésről lépésre bizonyos jogokat kivívnia: szabad szervezkedést, választójogot, stb. A szociáldemokrata vezetők nagy része kezdett

illúziókat táplálni a polgári demokrácia iránt. Az elért részlet-eredmények elkápráztatták őket, kezdtek hinni a kapitalizmus békés „átalakíthatóságában” és mindjobban szem elől tévesztették az igazi célt, a kapitalizmussal való leszámolást.

Engels, aki túlélte Marxot, életének utolsó esztendeiben kemény harcot folytatott az opportunizmus e megnyilvánulásai ellen. Halála után azonban a megalkuvás nyíltan zászlót bontott a munkásmozgalom soraiban. A német szociáldemokrata Bernstein a marxizmus „revíziójának” jelszavával lépett fel. Megtagadta a marxizmus világnézetét, tévesnek nyilvánította Marx tanítását a burzsoázia és a proletariátus közötti növekvő ellentétéről és ehelyett az osztályellentétek elsimulásáról beszélt, arról, hogy forradalomra nincs szükség többé.

A II. Internacionáléba tömörült szociáldemokrata pártokba mindjobban beleette magát a revizionizmus mérgé. „A II. Internacionálé pártjai elhájasodtak — mondja Sztálin. — Forradalmi politika helyett petyhüdt nyárspolgáriasság és óvatos politikai mesterkedés” jellemezte őket. A látszat kedvéért persze el-elfogadtak „forradalmi” határozatokat és javaslatokat, de csak azért, hogy a harcos tömegeket ámítsák.

Közben közeledett az imperialista háborúk és a proletariátus forradalmi csatáinak új szakasza. A régi, berozsdásodott fegyverekkel nem lehetett remény a győzelemre. Szükség volt tehát a szociáldemokrata pártok egész elméleti fegyvertárának, munkájának, politikájának a felülvizsgálására. Ezt a munkát Lenin végezte el.

De nemcsak erről volt szó. A XIX. század utolsó harmadában a kapitalizmus szerkezete is lényegesen megváltozott. A rengeteg, egymással versenyző kis- és középüzemmel szemben mind nagyobb fölénybe kerültek a hatalmas vállalatok. Egy-egy iparágon belül néhány óriásüzem kaparintotta kezébe a termelés oroszlánrészét. Ez a kevés számú nagyvállalat aztán sokkal előnyösebbnek találta, ha az öldöklő verseny helyett megállapodnak egymással és közösen diktálják az árakat. Így jöttek létre a kartellek, trösztök, egyszóval az új monopolszervezetek, amelyek egyeduralkodóvá váltak a piacokon. A Marx korabeli szabad verseny kapitalizmusa, az új klasszikus kapitalizmus monopolkapitalizmussá alakult át. Kezdetét vette a kapitalizmus hanyatlásának korszaka, az imperializmus korszaka. Az imperializmus a társadalmi, politikai, kulturális élet minden területén reakciót jelent.

A változott körülmények között a munkásosztály csak úgy vívhat eredményes harcot, ha ismeri az imperializmus korszakának benső összefüggéseit. A marxizmust tehát al-

kalmazni kellett, tovább kellett fejleszteni az új korszakra. Ezt a munkát is Lenin végezte el. A leninizmus tulajdonképpen az imperializmus, a proletárforradalmak korszakának a marxizmus.

AZ IMPERIALIZMUS.

Az imperializmus — mondja Lenin — a kapitalizmus külön történelmi szakasza. Három fősajátosság jellemzi: I. Monopolkapitalizmus, II. Élődsdi és rothadó kapitalizmus, III. Haldokló kapitalizmus.

I. A kapitalizmus monopolista szakasza azt jelenti, hogy

a) a kartellek, trösztök a termelés összes fontos ágaiban uralkodó szerepre tettek szert;

b) a kialakult óriásbankok mindinkább ellenőrzésük alá vonják az ipart. A banktőke és az ipari tőke finánciókévé fonódik össze és a finánciókés csoportok élén maroknyi fináncmágnás ellenőrzi és irányítja az ország egész gazdasági életét;

c) a hazai finánciókés csoportok tőkéjük mind jelentősebb részét gyarmati, félgyarmati, kevésbé fejlett országokba fektetik be, ahol nagyobb a haszon és ahol a tőke kivittel „befolyásukat” növelik. A „befolyásolási területek” mind agresszívebb, mind mohóbb kiterjesztése következtében nemcsak kis népek és gyarmati országok, hanem régi civilizált államok is gazdaságilag és politikailag függő helyzetbe kerülnek;

d) az egyes monopol-szervezetek és finánciókés csoportok a legélesebb harcot vívják egymással a nyersanyaglelőhelyekért, az áru- és tőke kiviteli piacokért. E harcok időleges megállapodásokhoz (nemzetközi kartell-megállapodások) vezetnek, amelyek során a mindenkori erőviszonyoknak megfelelően időlegesen felosztják egymás között a világot.

e) a fináncióke szorosán kezében tartja az államapparátust, s ezáltal a politikai hatalmat. Így a fináncióke csoportjainak harca a világ felosztásáért államok harcává lesz. A századforduló idején a föld felosztása a vezető imperialista országok között már befejeződött. Megindult tehát a harc a föld újrafelosztásáért (gyarmatokért, „befolyásolási területekért”).

II. A kapitalizmus élődsdi volta és rothadása. Az imperializmus korszakában a tőkések maguk a termelés irányításában mind kevesebb szerepet játszanak. Üzemeik vezetését fizetett szakemberekre bízzák, ők maguk pedig csak részvényeik osztalékát, vagy kölcsöneik kamatait vágják zsebre. Élődsdi osztállyá válnak, amely eljátszotta történelmi hivatását.

A termelés régebben rohamos fejlődése is lelassul (rothadás). A klasszikus kapitalizmus idején a verseny rákényszerítette az egyes tőkések a legújabb termelési technika bevezetésére. A monopóliumok esetében ez az előrehajtó erő jórészt megszűnik és a kapitalizmus mindinkább a technikai fejlődés gátjává lesz. Ugyanekkor a tömegek nyomora miatt a tőkések állandóan értékesítési (eladási) nehézségekkel küzdenek, ezért a gépek jelentős részét nem használják ki, a munkanélküliség pedig megnő és állandósul. Mindehhez járul a megismétlődő háborúk, súlyosbodó válságok szörnyű ember- és anyagpusztítása.

III. Az imperializmus haldokló kapitalizmus, mert „a kapitalizmus ellentmondásait a legvégső fokig... élezi ki, amelyen túl a forradalom kezdődik“ (Sztálin). Az imperializmus kiélezi

a) **a munka és a tőke közötti ellentmondást.** A mindenható finánc-tőke és az erősödő reakció ellen mindjobban élesedő forradalmi harcban a szokásos módszerek (szakszervezetek, parlamenti harc stb.) elégtelenek. Új, forradalmi eszközökre van szükség.

b), **Kiélesedik a harc a különböző pénzcsoportok és imperialista hatalmak között.** Ezek szervezett harcot folytatnak egymás ellen a már felosztott világ újrafelosztásáért. Miután pedig az imperializmus korszakára különösen jellemző, hogy egyes iparágak, országok a fejlődésben lemaradnak, míg mások az élre törnek (ez a kapitalizmus egyenlőtlen fejlődésének törvénye), ezért az új pénzcsoportok és hatalmak, amelyek „helyet keresnek a nap alatt“, dühödt harcot vívnak a zsákmányukhoz görcsösen ragaszkodó régi csoportok és hatalmak ellen. Ezek a harcok elkerülhetetlen elemként foglalják magukban az imperialista háborúkat idegen területek meghódításáért és népek leigázásáért, ugyanakkor pedig gyengítik az imperialistákat.

c) **Kiélesedik a harc a maroknyi uralkodó nemzet és a világ százmilliókra rugó gyarmati és függő helyzetben levő népei között.** Miközben a kapitalizmus gyárakat és vasutakat épít, hogy kizsákmányolhassa a gyarmatokat, kialakul az ottani proletariátus, az ottani értelmiség, felébred a nemzeti öntudat és mind nagyobb lánggra lobbannak a gyarmati szabadságmozgalmak, amelyek ugyancsak gyökerében ássák alá az imperializmus pozícióit. A vezető imperialista hatalmak azonban nem csak kis népeket és gyarmati országokat nyomnak el, hanem kihasználva az egyes országok nagytőkés csoportjainak népellenes politikáját, régi, jelentős civilizált államokat is gazdaságilag és politikailag függő helyzetbe kényszerítenek. Két tábor alakul ki és kerül mind élesebben szembe egymással:

egyfelől az imperialista és antidemokratikus tábor, másfelől az antiimperialista és demokratikus tábor.

A kapitalizmus belső ellentmondásainak kiéleződése azt eredményezi, hogy az első világháborúval a kapitalizmus általános válságának korszakába lép. A kapitalizmus régi ereje és szilárdsága már a múlté. Az imperializmus a kapitalizmus utolsó szakasza, a szocializmus előestéje.

STRATÉGIA ÉS TAKTIKA.

Lenin nemcsak az imperializmus korszakának benső összefüggéseit tárta fel, hanem kidolgozta azt a stratégiát és taktikát is, amellyel az imperializmus korszakában a munkásosztályt és szövetségeseit győzelemre lehet vezetni.

A stratégia és taktika az osztályharc vezetésének a tudománya. A stratégia meghatározza a munkásosztálynak és élcsapatának, a Pártnak az osztályharc egy egész szakaszában követendő irányvonalát. A stratégiai terv megszabja, hogy milyen irányba, hová kell mérni az ellenségre a főcsapást. Ezzel szemben a taktika a stratégiai terv végrehajtását szolgálja, annak egyes részleteire vonatkozik és annak van alárendelve. A taktika a harc különböző területein, különböző időszakokban más és más, mert célja, hogy az adott körülményeket kihasználva, a lehető legnagyobb stratégiai sikert biztosítsa. A taktika az egyes ütközetek megnyerésének, kampányok, akciók szervezésének a terve, a stratégia az egész háború megnyerésének a terve.

A jól kidolgozott stratégia megköveteli a stratégiai cél világos kitűzését (pld.: a népi demokrácián át a szocializmus építése), a rendelkezésre álló főerők és szövetségeseik számbavételét (pld.: a munkásosztály és szövetségesei: a dolgozó parasztság, kisiparosok, értelmiség, kiskereskedők, a fervebevett döntő csapás irányát (pld.: a felszabadulás után a nagybirtok, a nagytőke és a fasizmus ellen), az ellenfél elszigetelését (pld.: a nagybirtok, a nagytőke és csatlósai elszigetelése a parasztságtól, a városi kispolgárságtól és az értelmiségtől).

A jól kidolgozott taktika olyan jelszavakat, harci módszereket és szervezeti formákat helyez előtérbe, amelyek a harcoló tömegek számára megkönnyítik a helyes politikai tájékozódást. A jó taktikai vezetés minden adott pillanatban megtalálja a párt előtt álló legaktuálisabb feladatot (a „döntő láncszemet”), amelynek megoldása előkészíti a sikert a többi területen is. Ilyen döntő láncszem volt a felszabadulás után a földreform, majd az értékálló forint megteremtése, azután a reakció kiszorítása a koalícióból és szervezeteinek szétrombolása stb.

A marxista—leninista párt forradalmi taktikáját nem az különbözteti meg a megalkuvó, osztályáruló politikától, hogy a forradalmi taktika nem ismer időleges kompromisszumot (megegyezést). Időleges kompromisszumok nélkül eredményes forradalmi taktika nem is képzelhető. De időleges kompromisszum és megalkuvás között óriási a különbség. Az időleges megegyezés a szövetségeseikkel, vagy néha akár az ellenséges erőkkel szükséges és helyes, ha az végeredményében a munkásosztály forradalmi harcát mozdítja elő. Ilyen kompromisszumot kötöttek pld. a kommunisták a Nemzeti Függetlenségi Front megalakításánál a németellenes tőkéséssel és képviselőikkel, akik hajlandók voltak bizonyos fokig közreműködni a feudális maradványok felszámolásában. De a megegyezés megalkuvás és osztályárulás akkor, ha az ellenséget, a nagytőkét, a reakciót segíti. (Ilyen pld. a francia vagy az angol szociáldemokraták szövetsége az imperialistákkal.)

Nálunk Magyarországon a reakciós erőcsoportokat a politikai életben ma már nagyrészt szétzúztuk. Ilyen reakciós erőcsoportok voltak Nagy Ferencék, Pfeifferék, a jobboldali szociáldemokraták, stb. Mi Nagy Ferencék ellen úgy harcoltunk, hogy kompromisszumot kötöttünk a jobboldali szociáldemokratákkal és kényszerítettük őket, hogy harcoljanak velünk, vagy legalább is maradjanak semlegesek. Ha akkor a jobboldali szociáldemokrácia felszámolását napirendre tűzzük, kialakult volna egy nagy reakciós tábor, amely a demokráciára rendkívül veszélyessé válhatott volna. Ezzel szemben az időleges kompromisszum lehetővé tette a reakciós erők egymástól való elszigetelését és egyenkénti legyőzését.

A NEMZETI ÉS NEMZETISÉGI KÉRDÉS

Az imperializmus korában győzelemre vezető forradalmi stratégia kidolgozásához szükséges volt a munkásosztály szövetségeseinek, a tartalékoknak a számbavétele. Vajjon a nemzeti elnyomatásban élő népek szövetségeseivé válhatnak-e a felszabadulásáért küzdő munkásosztálynak?

A nemzeti és nemzetiségi kérdésben Marx és Engels világosan leszögezték álláspontjukat, amikor kifejtették, hogy a munkásosztály csak akkor szabadíthatja fel magát, ha nemzetét is felszabadítja és, hogy nem lehet szabad az a nép, amely más népeket elnyom. A nemzeti kérdés azonban, amely Marx és Engels idejében csupán Európa néhány elnyomott „kulturált” nemzetének (magyarok, írek, lengyelek, szerbek stb.) problémája volt, az imperializmus korában a föld lakossága túlnyomó részének, az elnyomott és öntudatra ébredő gyarmati

százmillióknak és a leigázás ellen küzdő, nagy civilizált államoknak problémájává vált. Ezáltal a nemzeti kérdés az imperializmus ellen küzdő munkásmozgalomnak is egyik legfontosabb kérdésévé lett. A nemzeti elnyomás iránt sokszor közömbös, vagy egyenesen megalkuvó szociáldemokrata nézetekkel szemben Lenin kifejtette, hogy nem elég a nemzetek önrendelkezési jogát „elvben” elismerni, hanem, hogy a proletariátusnak határozottan és aktívan támogatnia kell az elnyomott és függő népek felszabadító mozgalmát s hogy e mozgalmakat össze kell kapcsolni a proletariátus harcával az imperializmus világrendszerére ellen.

A PARASZTKÉRDÉS

A parasztkérdést Lenin elsősorban a kapitalizmus megdöntése, a forradalmi harc szempontjából vizsgálta. A szociáldemokrata pártokban a parasztkérdéssel szemben általában egykedvű közöny, vagy egyenesen elutasító magatartás uralkodott. Ennek magyarázata mindenekelőtt abban keresendő, hogy ezek a pártok nem hittek a forradalomban, sőt féltek tőle s ezért nem törődtek azzal, hogy forradalmi szövetséget keressenek a proletariátus számára. Lenin élesen szembeszállt azzal a nézettel, amely a parasztságot egyszerűen konzervatív, reakciós erőnek bélyegezte. Lenin azt hirdette, hogy a dolgozó parasztságot, amelyet a kapitalizmus tönkretesz, meg lehet és meg kell nyerni a munkásság szövetségéül. Ugyanakkor azonban jól látta, hogy a parasztság nem egységes osztály, hogy a kapitalizmusban rétegre bomlott és bomlik. Látta az osztályellentétet a zsírosparasztság és szegényparasztság között, látta a középparaszt ingadozását, akinek „két lelke van”, mint dolgozó a munkássághoz, mint tulajdonos a burzsoáziához húz. Ezért azt tanította, hogy a munkás-paraszt szövetség tartalma a forradalmi harc egyes szakaszaiban más és más, hogy a szegényparasztság végig szilárd szövetségese a munkásosztálynak, hogy a zsírosparasztság érdeke a hűbéri maradványok felszámolása, de már nem érdeke a kapitalizmus megsemmisítése s hogy a középparaszti tömegek — némi ingadozás után — megnyerhetők és megnyerendők a szocializmus építése ügyének.

FORRADALOM ÉS PROLETÁRDIKTATÚRA

A kapitalizmus megdöntése és a szocialista társadalom megvalósítása központi kérdése a munkásmozgalomnak. Ezért a leninizmusnak is központi kérdése a proletárforradalom

elmélete. A forradalom régebbi elméletét a változott viszonyoknak megfelelően módosítani kellett s ki kellett dolgozni az imperializmus korszakára.

Az imperializmus korszakában az egyes nemzetgazdaságok már nem önmagukban zárt egységek, hanem a világgazdaságnak nevezett imperialista lánc szemeivé lettek.

Az imperializmus egybefüggő világfrontjával szemben kialakul a világ haladó, forradalmi erőinek frontja a munkásmozgalmak és nemzeti függetlenségi harcok egybefonódásából. Két világfront áll szemben egymással s a forradalom abban az országban győz — mondja Lenin —, ahol az imperializmus lánc a leggyengébb. Megeshetik, sőt valószínű, hogy ez nem az egyik legfejlettebb, hanem csak közepesen fejlett tőkésországban fog megtörténni. Miután pedig a kapitalizmus egyenlőtlen fejlődésének a törvénye kiélezi az imperialista hatalmak egymásközti ellentéteit és így megnehezíti közös akciójukat, a forradalom egyetlen országban is győzhet és egyetlen országban is fel lehet a szocializmust építeni. (Lenin elmélete tökéletesen beigazolódott. Az első világháború után Oroszországban, a második után egy sor keleteurópai országban szakadt meg az imperializmus lánc.)

Lenin megvédte a reformisták hamisításaival szemben Marxnak és Engelsnek azt az alaptételét, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet nem „békés belenövés”, hanem a proletárdiktatúrán keresztül történik. A proletárforradalom első szakaszában „a proletariátus diktatúrája a proletariátusnak törvény által nem korlátozott, erőszakra támaszkodó uralma a burzsoázia felett, amely a dolgozó és kizsákmányolt tömegek rokonszenvét és támogatását élvez” (Lenin). A továbbiakban a proletariátus a maga diktatúráját arra használja fel, hogy megvédje a forradalom vívmányait a kapitalista környezettel szemben, hogy megerősítse a munkásság és parasztság szövetségét és bevonja a dolgozókat a szocialista építőmunkába, hogy megszervezze és biztosítsa a szocialista társadalom felépítését és az átmenetet a kommunista társadalomba.

A proletárdiktatúra diktatúra a burzsoázia felett, de demokrácia, sőt az eddig ismert legteljesebb demokrácia az egész nép túlnyomó többségét kitevő dolgozó tömegek számára.

Az orosz munkásosztály az első világháború után forradalommal döntötte meg országában a kapitalizmust és a proletárdiktatúra segítségével építette fel és védte meg a szocializmust.

Most, a második világháború után, *különleges történelmi*

helyzetben Európa egy sor országa számára a szocializmus megvalósításának más útja nyílt meg. A győzelmes Szovjet Hadsereg kemény és véres harcok során felszabadította Európa népeit a fasizmus rabságából s az általa felszabadított országokban összetörte a fasizmussal cimboráló hazai burzsoázia államapparátusát: hadseregét, rendőrségét, közigazgatási stb. szerveit. A fasizmus elleni nemzeti felszabadító harcban a munkásosztály vezetése alatt közös frontba tömörült a parasztság, a városi kispolgárság és az értelmiség, a fasizmus ellen tehát szilárd és széles nemzeti összefogás jött létre. A felszabadító háborúk eredményeként a fasisztákkal együttműködő hazai burzsoázia legjelentősebb gazdasági pozíciói megsemmisültek. Ugyanakkor a fasizmus felett aratott győzelem következtében a Szovjetunió ereje és erkölcsi tekintélye hatalmasan megnövekedett. Mindezek a különleges körülmények lehetővé tették, hogy ezekben az országokban már nem kellett forradalommal, proletárdiktatúrával és polgárháborúval megdönteni a nagytőkés uralmát, hanem viszonylag békés úton, kevesebb megrázkódtatással, a népi demokrácián keresztül lehet eljutni a szocializmushoz. Természetesen csak *viszonylag békés* útról van szó, mert a tőkés elemek nem nőhetnek bele békésen a szocializmusba. A tőkés elemek korlátozása, kiszorítása és fokozatos felszámolása mulhatatlanul kiváltja és fokozza ellenállásukat, tehát kiélezi az osztályharcot. A dolgozó nép azonban a munkásosztály vezetésével ezt a harcot az államhatalom birtokában vívhatja meg.

AZ ÚJTÍPUSÚ MUNKASPÁRT

Lenin nemcsak alkalmazta és továbbfejlesztette a marxizmust az imperializmus korszakára, hanem megalkotta azt az új típusú munkaspártot is, amely a proletariátust az imperializmus kemény harcai közepette győzelemre tudja vezetni. Az aránylag békés fejlődés korszakában kialakult szociáldemokrata pártok erre már nem voltak alkalmasak. Melyek a leninista párt fősajátosságai?

A párt első és legfontosabb funkciója, hogy a munkásosztály élcsapata, vagyis vezérkar, amely az osztályt harcaiban vezeti. Ezért a párt a munkásosztály legjobb, legtapasztaltabb, legáldozatkészebb és legöntudatosabb tagjait foglalja magában. Az élcsapat feladata, hogy a tömegeket vezesse, ne pedig uszályukban kullogjon. De a tömegeket vezetni csak úgy tudja, ha bennük és velük él, ha tőlük soha el nem szakad.

A párt azonban nem egyszerűen élcsapata a munkásosztály

tálynak, hanem kitűnően szervezett, fegyelmezett élcsapata is. A párt megköveteli tagjaitól, hogy ne csak a párthoz tartozónak vallják magukat, hanem munkát is végezzenek a pártban és alávéssék magukat a pártfegyelemnek. Ez a fegyelem a leninista pártok átütő sikereinek egyik legfőbb titka.

A leninista pártokat az jellemzi, hogy bátran és kíméletlenül gyakorolnak bírálatot saját hibáik felett és ezzel tanulnak hibáikból. De a kritikának határt szab az, hogy maga a bíráló egyetértsen a marxizmus-leninizmus alapelveivel, mert az ezen túlmenő kritika a párt bomlasztását jelenti. A pártban tehát ideológiai és szervezeti egységnek kell uralkodnia. Eppen ezért a párt nem tűri a frakciók létezését.

Egy ilyen összekovácsolt, fegyelmezett, harcedzett párt valóban képes arra, hogy a munkásosztályt végső győzelemre vezesse.

A Magyar Dolgozók Pártja elsősorban a munkásosztály pártja, élcsapata. Ugyanakkor a Párt az egész dolgozó nép, a parasztság, a dolgozó értelmiség legjobbjait egyesíti soraiba, össze van forrva a dolgozókkal: a tömegek pártja.

LENIN MUNKÁJÁNAK TOVÁBBFOLYTATÓJA: SZTÁLIN

Amint láttuk, nincs a társadalmi életnek olyan területe, amelyre vonatkozóan a leninizmus ne gazdagította volna újabb tapasztalatokkal, újabb elméleti megállapításokkal a marxizmus kincsestárát. Lenin művének Sztálin a gyakorlati és elméleti folytatója és továbbfejlesztője.

Sztálin dolgozta ki a szocialista gazdaság és társadalom felépítésének elméletét és tervét a lenini útmutatások alapján. Ő vezette a szocializmus megvalósításának szerteágazó, óriási munkáját. Az ötéves tervek alapelveinek lefektetése és a tervek megvalósítása, a szocialista ipar megteremtése, a Szovjet-unió átalakítása elmaradt agrárországból fejlett ipari országgá, a kolhozmozgalom győzelemre vivése és ezzel a szocialista mezőgazdaság megteremtése, az ő nevéhez fűződik. Leninnel együtt Sztálin dolgozta ki a nemzetiségi kérdés elméletét s a Szovjetunió határain belül ő valósította meg először a történelemben a nemzetiségek tényleges egyenrangúságát. Továbbfejlesztette a marxizmus elméletét az állam elhalásáról, kifejtve, hogy a szocialista állam csak akkor hal el, ha a kapitalista környezet megszűnik. Sztálin teremtette meg a Szovjetunió alkotmányát, amely gyakorlati alkalmazása és továbbfejlesztése a marxi-lenini államelméletnek. Lenin útmutatásait megfelelően alkalmazva és továbbfejlesztve Sztálin dolgozta ki a kommu-

nizmus stratégiáját a fasizmus elleni harcban: a népfront politikát. Sztálin dolgozta ki a Szovjet Hadsereg stratégiáját és taktikáját és vezette győzelemre ezt a hadsereget először a fiatal szovjethatalom élet-halálharcában, majd a fasizmus ellen a második világháborúban. Végül Sztálin vezetésével indult el a szovjet nép a szocializmusból a kommunista társadalomhoz vezető úton.

Lenin zászlaját most Sztálin emeli magasra és e zászló alá gyülekeznek szerte a világon a munkások, parasztok, értelmiségiek milliói, akik a népek szabadságáért, a kizsákmányolók uralmának megdöntéséért, az emberi haladásért küzdenek.

Kérdések

1. Mi a marxizmus-leninizmus?
2. Mik voltak Marx és Engels legfontosabb megállapításai a kapitalizmus fejlődéséről?
3. Mi az imperializmus?
4. Miért utolsó korszaka az imperializmus a kapitalizmusnak?
5. A kapitalizmusnak milyen ellentmondásai éleződnek ki az imperializmus korszakában?
6. Mi a stratégia és mi a taktika?
7. Mi az álláspontja a marxizmus-leninizmusnak a nemzeti kérdésben?
8. A marxizmus-leninizmus miért tekinti a munkásosztály szövetségének a parasztságot?
9. Mi jellemzi az újtipusú munkáspártot?
10. Hogyan fejlesztette tovább Sztálin a marxizmus-leninizmust?

Irodalom

Alapfokon:

Sztálin: A leninizmus alapjai. I. A leninizmus történelmi gyökerei.

Rákosi: A következő láncszem. (Szabad Nép 1948. ápr. 18-i számában és a Szikra különkiadásában.)

A Kommunista Pártok elméleti fegyvere. (Tartós békéért, népi demokráciáért c. lap 1948. ápr. 21-i számában.)

Rudas: Klasszikus kapitalizmus-imperializmus. (Szikra kiadás.)

Haladóknak:

Lenin: Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka.
 „ Marx Károly (Marxizmus-leninizmus kiskönyvtára. Szikra kiadás.)

„ A marxizmus három forrása és három alkatrésze. (Lenin: Marx-Engels, Marxizmus című kiadványban.)

Sztálin: A leninizmus alapjai. III. Az elmélet; IV. A proletáriátus diktatúrája.

„ A leninizmus kérdései. A dialektikus és történelmi materializmusról.

„ Leninről. Az első amerikai munkásdelegációval folytatott beszélgetésből 1947. szeptember 9-én. (Szikra kiadás.)

Zsdanov: A nemzetközi helyzetről. (Szikra kiadás.)

Fogarasi: Az imperializmus újabb jelenségei. (Társadalmi Szemle I. évfolyam 12. számában és mint Politikai Akadémiai előadás külön füzetben.)